

העולה מהסוגיא

פרשת אחרי מות קדושים ה'תשפ"ה

מסכת שבועות דף ב. - י: גליון 130

דף ב - י

א. דיני אדם שנשבע שבועת ביטוי בשוגג:

- בשבועה להבא (שלא אוכל או שאוכל) ובסוף עבר על השבועה - חייב קרבן עולה ויורד.
- בשבועה לשעבר (כגון אכלתי או לא אכלתי) באופן שנשבע לשקר:
 - לרבי ישמעאל ורבי - פטור.
 - לרבי עקיבא - חייב קרבן עולה ויורד^א.

ב. דין אדם שנכנס לבית המקדש בטומאה או שאכל קדשים בטומאה:

- ישראל שנכנס לבית המקדש בטומאה או שאכל קדשים בטומאה:
 - קרבן עולה ויורד:
 - לרבי עקיבא:

• באופן שהיה ידיעה בתחילה והעלם וידיעה בסוף:

• באופן שהיה העלם טומאה - חייב קרבן עולה ויורד.

• באופן שהיה העלם קדש או העלם מקדש - אינו חייב קרבן עולה ויורד.

• בשאר האופנים - אינו חייב קרבן עולה ויורד.

▪ לרבי:

• באופן שהיה ידיעה בתחילה והעלם וידיעה בסוף - חייב קרבן עולה ויורד בין באופן שהיה העלם טומאה ובין באופן שהיה העלם מקדש.

• בשאר האופנים - אינו חייב קרבן עולה ויורד^ב.

הערות

^א הגמ' [ד ב] מבארת שהמקור שאדם שנשבע שבועת ביטוי בשוגג חייב קרבן עולה ויורד דכתיב בפרשת עולה ויורד 'או נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב לכל אשר יבטא האדם בשבעה', ורבי ישמעאל ורבי סבורים שדורשים את הפסוק בצורת 'כלל ופרט וכלל' ולכן החיוב קרבן נאמר בדבר שהוא 'כעין הפרט' בשבועה להבא (אוכל או לא אוכל) ולא בשבועה לשעבר (אכלתי או לא אכלתי), אמנם רבי עקיבא סובר שדורשים את הפסוק בצורת 'ריבוי מיעוט וריבוי' ולכן דורשים שהחיוב קרבן נאמר בין בשבועה להבא ובין בשבועה לשעבר, וחיוב קרבן לא נאמר באופן שנשבע לבטל את המצוה. המקור שרבי סובר שדורשים כלל ופרט וכלל הוא מדברי רבי בקידושין [כא ב] ובדברי הגמ' [שם] התבאר שרבי יוסי בר יהודה סובר כדעת רבי עקיבא שדורשים ריבוי מיעוט וריבוי.

רש"י מבאר ששורש מחלוקת התנאים באופן שיש לשון כוללת ופרט ולשון כוללת האם דורשים בצורת כלל ופרט כלל או בצורת ריבוי מיעוט וריבוי, היא באופן שיש לשון כוללת ופרט לרבי ישמעאל ורבי דורשים 'כלל ופרט' אין בכלל אלא מה שבפרט ולכן באופן שיש לשון כוללת נוספת הלשון הכוללת מוסיפה 'כעין הפרט', ולרבי עקיבא דורשים 'ריבוי ומיעוט' ומרבים 'כעין הפרט', ולכן באופן שיש לשון כוללת נוספת, מרבים הכל וממעיטים דבר אחד שאינו דומה כלל.

המשנה [ב א] אומרת שיש חיוב קרבן עולה ויורד בשבועה לשעבר, והגמ' מבארת שלמרות שרבי אינו סובר כדעת רבי עקיבא מ"מ רבי כתב את דברי המשנה כדעת רבי עקיבא, ובדברי המשנה מבואר שעיקר הפסוק נאמר על שבועה להבא שלא אעשה או שאעשה ודורשים שהפסוק מדבר גם על שבועה לשעבר שלא עשיתי ושעשיתי משום שהפשטות של 'להרע או להיטיב' משמע להבא, אלא שדורשים את הפסוק בצורה של ריבוי ומיעוט וריבוי ומרבים גם שבועה לשעבר וכפי שהתבאר.

^ב הגמ' [ז א] מבארת שהמקור שאדם שנכנס לבית המקדש בטומאה או שאכל קדשים בטומאה חייב קרבן עולה ויורד דכתיב בפרשת עולה ויורד 'או נפש אשר תגע בכל דבר טמא או בנבלת חיה טמאה או בנבלת בהמה טמאה או בנבלת שרץ טמא ונעלם ממנו והוא טמא ואשם או כי יגע בטמאת אדם לכל טמאתו אשר יטמא בה ונעלם ממנו והוא ידע ואשם', והגמ' מוסיפה שלמרות שבפסוק לא הוזכר שהאדם הטמא אכל קדש או נכנס למקדש והיה אפשר לבאר שהפסוק מדבר שאכל תרומה, מ"מ לומדים גזירה שווה 'בהמה טמאה בהמה טמאה' שהפסוק מדבר באדם שאכל קדש (והפסוק 'בהמה טמאה' מיותר כיון שבהמה טמאה נכללת בכלל חיה), ולרבי יוחנן לומדים גזירה שווה 'לכל טמאתו עוד טמאתו בו' שהפסוק מדבר באדם שנכנס למקדש, ולריש לקיש לומדים היקש 'בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא' שכמו שיש חיוב קרבן באדם טמא שאכל קדש כך יש חיוב קרבן באדם טמא שנכנס למקדש.

הגמ' [ז ב] מבארת שאדם שנטמא על ידי אכילת עוף טהור ואכל קדש או נכנס למקדש חייב, משום שאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, שהלשון 'אשר תגע' ממעט אכילת עוף טהור, וכן הלשון 'אשר יטמא בה' ממעט אכילת עוף טהור.

הגמ' [ד א - ה א] מבארת שהמקור של המחלוקת של רבי ורבי עקיבא באופן שהיה העלם קדש או העלם מקדש האם חייב קרבן הוא בביאור הדרשה מהפסוק 'ונעלם ממנו והוא טמא' ומהפסוק 'ונעלם ממנו והוא ידע',

▪ לרבי ישמעאל:

• באופן שהיה ידיעה בתחילה והעלם וידיעה בסוף - חייב קרבן עולה ויורד בין באופן שהיה העלם טומאה ובין באופן שהיה העלם מקדש.

• באופן שלא היה ידיעה בתחילה והיה ידיעה בסוף - חייב קרבן עולה ויורד בין באופן שהיה העלם טומאה ובין באופן שהיה העלם מקדש.

• בשאר האופנים - אינו חייב קרבן עולה ויורד.^ג

◦ שעיר חטאת הפנימי של יום הכיפורים:

▪ באופן שעבר במזיד - שעיר חטאת הפנימי של יום הכיפורים ויום הכיפורים מכפרים לו.

▪ באופן שעבר בשוגג והיה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף - שעיר חטאת הפנימי של יום הכיפורים ויום הכיפורים תולים לו עד שיוודע לו ויביא קרבן עולה ויורד.^ד

» הערות «

והגמ' מבארת שרבי סובר ש'ידעת בית רב' נחשבת 'ידיעה' יכול לדרוש מהמילה 'ונעלם' שהיה ידיעה חלקית לפני שנעלם ממנו, אבל רבי עקיבא סובר ש'ידעת בית רב' לא נחשבת 'ידיעה' ולכן רבי עקיבא לא יכול מהמילה 'ונעלם' שהייתה ידיעה גמורה לפני שנעלם ממנו (והגמ' מוכיחה מסוטה שכתוב שם 'ונעלם' ובהכרח לא מדובר באופן שהיה ידיעה גמורה לפני שנעלם ממנו), ובביאור המחלוקת נחלקו רש"י ותוס' וכדלהלן.

רש"י מבאר שרבי סובר שדורשים מהפסוק 'ונעלם' ממנו והוא טמא' שהייתה ידיעה בתחילה ולאחר מכן בזמן העבירה נעלם ממנו, ומהפסוק 'ונעלם' ממנו והוא ידע' דורשים שהייתה ידיעה בסוף, ומהפסוק 'ונעלם' ממנו והוא ידע' דורשים לרבות שיש חיוב קרבן לא רק בהעלם טומאה אלא גם בהעלם קדש ומקדש, אמנם רבי עקיבא סובר שדורשים מהפסוק 'ונעלם' ממנו והוא טמא' שבזמן העבירה נעלם ממנו, והפסוק 'ונעלם' ממנו והוא ידע' דורשים שהייתה ידיעה לפני שנעלם ממנו הטומאה, וממילא לרבי עקיבא אין יתור לרבות העלם קדש ומקדש אלא החיוב קרבן נאמר רק בהעלם טומאה, (ורבי עקיבא סובר שלא צריך פסוק שלאחר שנעלם חזר ונודע לו משום שדבר זה הוא פשוט כיון שאם לא נודע לו לא יכול להביא קרבן), [ע"פ מהרש"א, אמנם התוס' ביארו את רש"י באופ"א].

תוס' הבינו ברש"י שהפסוק 'ונעלם' ממנו והוא טמא' מיותר ולכן דורשים שהחיוב קרבן נאמר רק בהעלם טומאה ולא בהעלם מקדש, והפסוק 'ונעלם' ממנו והוא ידע' נצרך לגופו, והמילים 'והוא ידע' לא נצרכים ללמד ידיעה בסוף כיון שפשוט שאם לא ידע אינו חייב להביא קרבן ולכן דורשים שצריך ידיעה בתחילה.

תוס' מבארים שרבי סובר שאפשר לדרוש מהלשון 'ונעלם' שהיה ידיעה בתחילה ולכן רבי סובר שדורשים מכפילות הלשון 'ונעלם' יש חיוב גם בהעלם קדש ומקדש, אמנם רבי עקיבא סובר שאי אפשר לדרוש מהלשון 'ונעלם' שהיה ידיעה בתחילה, ותוס' בפירוש הראשון מבארים שרבי עקיבא דורש מכפילות הלשון 'ונעלם' שהיה ידיעה בתחילה ותוס' בפירוש השני מבארים שרבי עקיבא סובר שכיון שכתוב שני פעמים 'ונעלם' וכתוב 'והוא ידע' ולכן דורשים שה'והוא ידע' כתוב בין שני ה'ונעלם' ולומדים מכך שהיה ידיעה לפני העלמה וידיעה לאחר העלמה, ואין מקור לחיוב באופן שהיה העלם קדש ומקדש.

רש"י מבאר שהכוונה 'ידעת בית רב' שהאדם למד בבית רב שאסור לטמא להכנס לבית המקדש ולאכול קדש, וכן האדם הרגיש בזמן שנגע בשרץ, אלא שלא שם על לבו שכיון שנגע בשרץ הוא נחשב טמא ואסור לו להכנס לבית המקדש. ועיין בדברי התוס' רא"ש [יד ב] שביאר שרש"י סובר שנעלם מהאדם ידיעת בית רב בזמן שנגע בשרץ ולאחר מכן חזר ונזכר בידעת בית רב, אבל לא הייתה העלמה בפרט המעשה כלומר שהאדם הרגיש שנגע בשרץ וכן ידע שנכנס למקדש ואכל קדש. ובפשטות לפי רבי הכוונה העלם קדש ומקדש שהאדם למד ב'ידעת בית רב' שאסור לטמא להכנס למקדש ולאכול קדש וידע שנטמא, ולאחר מכן שכח את הדין ולכן נכנס לבית המקדש ואכל קדש, ולאחר מכן חזר ונזכר.

ובדברי הגמ' מבואר שלדעת רבי האופן שלא היה לאדם ידיעה בתחילה הוא ב'יתנוק שנשבה לבין הנכרים' ולא למד, ותוס' [יד ב] מוסיפים שלדעת רש"י גם באופן שהאדם לא ידע שנגע בשרץ נחשב שלא היה לו ידיעה בתחילה.

ולפי דברי רש"י לדעת רבי ישמעאל ורבי עקיבא שסוברים ש'ידעת בית רב' לא נחשבת ידיעה הכוונה ידיעה היא שהאדם ידע שהוא טמא כלומר שנגע בשרץ ונגיעה זו טמאה אותו.

^ג המשנה [יד ב] מבארת שהמקור של רבי ישמעאל שיש חיוב קרבן עולה ויורד בין בהעלם טומאה ובין בהעלם קדש ומקדש דכתיב 'ונעלם ונעלם', ותוס' [ט א] מבארים שלא מסתבר לומר שרבי ישמעאל סובר כדעת רבי ש'ידעת בית רב' שמה ידיעה אלא רבי ישמעאל סובר שיש חיוב קרבן עולה ויורד גם באופן שלא היה ידיעה בתחילה.

^ד הגמ' [יב ב] מבארת שהמקור ששעיר הפנימי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו במזיד ובשוגג דכתיב 'וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם' ו'פשע' הכוונה למזיד ו'חטא' הכוונה לשוגג, והגמ' [ז ב - ח ב] מוסיפה ששעיר הפנימי מכפר על דבר שנקרא 'טומאה' דכתיב 'וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם', ונחלקו התנאים מהו המקור ששעיר הפנימי מכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו, ולא על עבירות נוספות שנקראות בלשון טומאה (כגון עבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים), לת"ק דכתיב 'מטמאת בני ישראל' ודורשים חלק מהטומאות, ומסתבר שהכוונה לטומאת מקדש וקדשיו משום שמצינו בו קולא שיש בו קרבן עולה ויורד, ולרבי שמעון דכתיב 'וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם' ודורשים מטומאות של קודש, (ות"ק סובר שאי אפשר ללמוד מפסוק זה כיון שפסוק זה נצרך ללמוד שהכהן מזה את הדם של הפר ושעיר בהיכל ולמרות שכתוב 'וכן יעשה לאהל מועד' מ"מ היה הו"א שיביא פר ושעיר אחרים ויזה את דמם בהיכל).

תוס' מבארים שהמקור ששעיר הפנימי אינו מכפר על חטאים שיש בהם חיוב חטאת באופן שהאדם חטא בזמן שיכל להביא חטאת לפני יום הכיפורים הוא בקל וחומר משעיר המשתלח שכפרתו מרובה ואינו מכפר על חטאים שיש בהם חיוב חטאת (וכפי שיובא להלן עמוד ?), והמקור ששעיר הפנימי אינו מכפר על חטאים שיש בהם חיוב חטאת באופן שהאדם חטא סמוך ליום הכיפורים ולא יכל להביא חטאת לפני יום הכיפורים דכתיב 'ומפשעיהם לכל חטאתם' ודורשים שמכפר על חטאים דומיא דפשעים שאין בהם חיוב חטאת.

הגמ' [שם] מוסיפה שבשעיר חטאת הפנימי כתוב 'וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדרתיהם' ודורשים ששעיר חטאת הפנימי מכפר כפרה אחת ואינו מכפר שתי כפרות, וכן שעיר חטאת הפנימי מכפר כפרה שאין קרבן אחר שמכפר כפרה זו (רש"י מבאר שהדרשה הראשונה נדרשת מהמילים 'אחת בשנה' בתחילת הפסוק והדרשה השנייה נדרשת מהמילים 'אחת בשנה' בסוף הפסוק אמנם תוס' סוברים ששתי הדרשות נדרשות מהמילים 'אחת בשנה' בתחילת הפסוק), אמנם אין הכרח מפסוק זה האם שעיר חטאת הפנימי מכפר באופן שהיה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף או באופן שלא היה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף ולכן כתוב 'ומפשעיהם לכל חטאתם' ודורשים שמכפר על חטא שסופו לבוא לידי חיוב קרבן חטאת, דהיינו באופן שהיה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף שסופו לבוא לידי חיוב חטאת כאשר יודע לאדם, וכן לומדים מפסוק זה שהשעיר אינו מכפר לגמרי אלא עד שיוודע לאדם שחטא ויביא חטאת והשעיר מגן על האדם מהיסורים

○ שעיר מוסף של יום הכיפורים ושעיר מוסף של רגלים ושעיר מוסף של ראש חדש:

▪ לרבי יהודה:

• שעיר מוסף של יום הכיפורים - מכפר על אופן שלא היה ידיעה בתחילה והיה ידיעה בסוף^ה.

• שעיר מוסף של רגלים ושעיר מוסף של ראש חדש - מכפר על אופן שלא היה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף^י.

▪ לרבי שמעון:

• שעיר מוסף של יום הכיפורים - מכפר על אופן שלא היה ידיעה בתחילה והיה ידיעה בסוף.

• שעיר מוסף של רגלים - מכפר על אופן שלא היה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף.

• שעיר מוסף של ראש חדש - מכפר על טהור שאכל את הטמא^א.

▪ לרבי שמעון בן יהודה בשם רבי שמעון:

• שעיר מוסף של יום הכיפורים - מכפר על אופן שלא היה ידיעה בתחילה והיה ידיעה בסוף, ועל אופן שלא היה ידיעה בתחילה

ולא היה ידיעה בסוף, ועל טהור שאכל את הטמא.

• שעיר מוסף של רגלים - מכפר על אופן שלא היה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף ועל טהור שאכל את הטמא.

• שעיר מוסף של ראש חדש - מכפר על טהור שאכל את הטמא^ה.

☞ הערות ☞

עד שיביא את הקרבן. תוס' מבארים שהלימוד של 'כפרה אחת' ולא שתי כפרות הכוונה שלא מכפר כפרה שיש קרבן אחר שהתייחד לו כפרה זו. וכן תוס' מבארים שהלימוד שסופו לבוא לידי חטאת לא ממעט קרבנות שאין סופם לבוא לידי חטאת, ורק לאחר שיש לימוד ששעיר חטאת הפנימי מכפר כפרה אחת לומדים מפסוק זה באיזה אופן מדובר.

הגמ' [שם] מוסיפה שלדעת ת"ק היה אפשר לומר ששעיר הפנימי מכפר לא רק על טומאת מקדש וקדשיו אלא גם על מצורע משום שמצינו בו קולא של קרבן עולה ויורד, ולכן כתוב 'מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם' ודורשים שהשעיר מכפר על טומאה שהקרבן חטאת מגיע על חטא ולא במצורע שהקרבן בא להכשירו לאכול קדשים, וכן לומדים מפסוק זה ששעיר הפנימי אינו מכפר על יולדת משום שהקרבן חטאת בא בשביל להכשירה לאכול קדשים ולא בשביל לכפר על חטא (אמנם רבי שמעון סובר שקרבן יולדת בא לכפר על חטא ורבי שמעון לשיטתו סובר ששעיר הפנימי אינו מכפר על יולדת דכתיב 'וכפר על הקדש' ודורשים על טומאות של קודש ולא על יולדת), וכן לומדים מפסוק זה ששעיר הפנימי אינו מכפר על נזיר משום שהקרבן חטאת בא בשביל שיוכל להתחיל למנות נזירות טהרה ולא בשביל לכפר על חטא (ורבי אלעזר הקפר סובר שהקרבן חטאת בא לכפר על חטא סובר כדעת רבי שמעון שדורשים 'וכפר על הקדש' ודורשים על טומאות של קודש ולא על נזיר).

התבאר לעיל ששעיר חטאת הפנימי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו במזיד, ולפי^ז מבאר שביאור הדרשה של ת"ק 'מטמאת בני ישראל' חלק מהטומאות שיש בהם קולא שיש בהם קרבן עולה ויורד, היא שסוג הטומאה הוא טומאת מקדש וקדשיו שיש בו קולא, אמנם מכפר גם במזיד שאין בו את הקולא של קרבן עולה ויורד.

^ה המושג [ב א] מבאר ששעיר מוסף של יום הכיפורים כתוב 'מלבד חטאת הקפרים' ודורשים שכמו ששעיר הפנימי מכפר באופן שהיה לאדם ידיעה בתחילה כך שעיר הפנימי מכפר באופן שהיה לאדם ידיעה בסוף, ותוס' מוסיפים שלומדים מהיקש זה שכמו ששעיר הפנימי לא מכפר באופן שיש חיוב חטאת (וכפי שהובא לעיל הערה ד) כך שעיר מוסף של יום הכיפורים אינו מכפר באופן שיש חיוב חטאת אלא מכפר רק באופן שלא היה לו ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף שאין חיוב חטאת.

הגמ' [ח ב] מוסיפה שלא לומדים מהיקש זה ששעיר המוסף יכפר גם באופן שהיה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף כמו שעיר הפנימי, משום ששעיר הפנימי כתוב 'וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדרתים' ודורשים ששעיר חטאת הפנימי מכפר כפרה שאין קרבן אחר שמכפר כפרה זו [וכפי שהובא לעיל הערה ד], ותוס' מבארים שלומדים מהיקש זה שהכפרה ששעיר המוסף מכפר באופן שלא היה ידיעה בתחילה והיה ידיעה בסוף אין קרבן אחר בשנה שמכפר כפרה זו.

^י הגמ' [ט א - ט ב] מבאר שהמקור של רבי יהודה ששעיר מוסף של ראש מכפר על אופן שלא היה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף דכתיב 'ושעיר עזים אחד לחטאת לה' ודורשים שמכפר על חטא שהאדם לא יודע עליו אלא ה' יודע עליו, ולומדים במה מצינו משעיר חטאת של יום הכיפורים שזמנו קבוע ומכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו כך שעיר מוסף של ראש שזמנו קבוע מכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו.

תוס' בתירוץ הראשון מבארים שרבי יהודה לומד גזירה שווה 'שעיר שעיר' ששעיר פסח מכפר כמו שעיר מוסף של ראש חדש, ולאחר מכן 'ילמד סתום מן המפורש' שכל שעירי המועדים מכפרים כמו שעיר של פסח, ותוס' בתירוץ השני מבארים שרבי יהודה לומד בגזירה שווה 'שעיר שעיר' לכל המועדים שכתוב בהם שעיר, ולומדים לשאר המועדים בהיקש 'אלה תעשו לה' במועדיכם' שהוקשו כל המועדים זה לזה.

הגמ' [שם] מוסיפה שלפי רבי יהודה שעיר מוסף של רגלים ושעיר מוסף של ראש חדש מכפרים באופן שלא היה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף אפילו באופן שהאדם עתיד לדעת מכך (כגון שאדם אחר ראה ועומד להודיע לו).

^ז הגמ' [ט ב - י א] מבאר שהמקור של רבי שמעון ששעיר מוסף של ראש מכפר על טהור שאכל את הטמא דכתיב 'ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה' ולומדים גזירה שווה 'עון עון' מציין שכמו שציין מכפר על בשר טמא שהוקרב כך שעיר ראש חדש מכפר על בשר טמא שאדם טהור אכל, והגמ' מוסיפה שאי אפשר ללמוד מגזירה שווה ששעיר מוסף של ראש חדש יכפר גם על בשר טמא שהוקרב דכתיב 'עון' ודורשים ששעיר ראש חדש מכפר על עון אחד ולא מכפר על שתי עונות, או משום דכתיב 'עון העדה' ודורשים ולא עון הקדשים, וכן אי אפשר ללמוד מגזירה שווה זו שהציין יכפר גם בשר טמא שאדם טהור אכל דכתיב 'ואותה' ודורשים ששעיר ראש חדש מכפר ואין דבר אחר מכפר, או משום דכתיב בציין 'עון הקדשים' ודורשים ולא עון העדה.

הגמ' [שם] מוסיפה שרבי שמעון לומד גזירה שווה 'אלה תעשו לה' במועדיכם' שהוקשו כל המועדים זה לזה ודורשים מכך שכמו ששעיר מוסף של ראש חדש מכפר על דבר של קדש כך שעיר מוסף של רגלים מכפר על דבר של קדש, ואי אפשר לומר שהכוונה באופן שיש ידיעה בתחילה ואין ידיעה בסוף משום ששעיר הנעשה בפנים ויום הכיפורים תולים ודורשים שכפרה זו אינה מתכפרת על ידי קרבן אחר (וכפי שהובא לעיל הערה ד), וכן אי אפשר לומר שהכוונה באופן שלא היה ידיעה בתחילה והיה ידיעה בסוף משום שמתכפר בשעיר הנעשה בחוץ, וכן אי אפשר לומר שהכוונה שמכפר על טהור שאכל את הטמא דכתיב 'ואותה' ודורשים שכפרה זו מכפר רק שעיר של ראש חדש ולכן ע"כ הכוונה באופן שלא היה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף.

^ח הגמ' [י ב] מבאר שרבי שמעון בן יהודה סובר כדעת רבי שמעון, אמנם רבי שמעון בן יהודה סובר שלא דורשים מהפסוק 'ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה' שהכפרה של שעיר של ראש לא מכפר קרבן אחר ולכן רבי שמעון בן יהודה סובר ששעיר מוסף של רגלים ושל יום הכיפורים מכפר את הכפרה שהשעיר של ראש חדש מכפר.

- לרבי מאיר - מכפרים על אופן שלא היה ידיעה בתחילה והיה ידיעה בסוף, ועל אופן שלא היה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף, ועל טהור שאכל את הטמא^ט.
- לרבי ישמעאל - מכפרים על אופן שלא היה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף, ועל טהור שאכל את הטמא^י.
- כהן שנכנס לבית המקדש בטומאה או שאכל קדשים בטומאה:
 - באופן שהישראל מתכפר בשעיר חטאת הפנימי או בשעיר מוסף של יום הכיפורים - הכהן מתכפר בפר כהן גדול^{יא}.
 - בשאר האופנים - הכהן מתכפר כמו הישראל.
- ג. **דין קרבן מוסף של יום הכיפורים או של רגלים או של ראש חדש שאבד והקריבו קרבן מוסף אחר ולאחר מכן מצאו את הקרבן שאבד - אפשר להקריב את הקרבן שאבד כקרבן מוסף של יום הכיפורים או של רגלים או של ראש חדש שלאחר מכן^{יב}.**
- ד. **דיני האיסור של השחתת הזקן והקפת הראש:**
 - צורת האיסור:
 - השחתת הזקן - באופן שהשחית על ידי תער חייב^{יג}.
 - הקפת הראש - בין באופן שהקיף בתער ובין באופן שהקיף במספרים כעין תער ובין באופן שהקיף על ידי מלקט ורהיטני חייב^{יד}.
 - דיני האיסור:
 - באופן שהמקיף והניקף בני חיובא - שניהם חייבים^{טו}.
 - באופן שהמקיף בר חיובא והניקף לאו בר חיובא (כגון גדול שהקיף קטן):
 - לרב הונא - המקיף חייב והניקף פטור.
 - לרב אדא בר אבהו - שניהם פטורים.
 - באופן שהמקיף לאו בר חיובא והניקף בר חיובא (כגון קטן או נכרי שהקיף גדול):
 - לרב הונא - המקיף פטור והניקף חייב.
 - לרב אדא בר אבהו - לתירוץ הראשון בתוס' שניהם פטורים, לתירוץ השני בתוס' המקיף פטור והניקף חייב^{טז}.

» הערות «

- תוס' [שם] בתירוץ הראשון מבארים שרבי שמעון בן יהודה מודה שדורשים מ'אותה' ששעירי הרגלים לא מכפרים רק על טהור שאכל את הטמא, אמנם תוס' בתירוץ השני מבארים שהמקור של רבי שמעון ששעירי הרגלים לא מכפרים רק על טהור שאכל את הטמא משום שהוקשו שעירי הרגלים לשעיר מוסף של יום הכיפורים כמו ששעיר מוסף של יום הכיפורים מכפר על עון שיש בו חיוב כרת כך שעירי הרגלים מכפרים על עון שיש בו כרת ולא טהור שאכל את הטמא שאין בו כרת.
- הגמ' [שם] מוסיפה שרבי שמעון בן יהודה סובר ששעיר הפנימי מכפר כפרה אחת ואינו מכפר שתי כפרות, וכן ששעיר חטאת הפנימי מכפר כפרה שאין קרבן אחר שמכפר כפרה זו דכתיב 'וכפר אחרן על קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הכפרים אחת בשנה יכפר עליו לדרתיתכם', אמנם דורשים מהמילים 'על קרנתיו' שהדין ששעיר הפנימי מכפר כפרה אחת נאמר רק בשעיר הפנימי ולא בקרבן אחר, ולכן רבי שמעון בן יהודה סובר שדורשים מהפסוק 'מלבד חטאת הכיפורים' שהוקש שעיר מוסף של יום הכיפורים לשעיר הפנימי ששעיר מוסף של יום הכיפורים מכפר כפרה שאין קרבן אחר מכפר ולא דורשים ששעיר מוסף של יום הכיפורים מכפר כפרה אחת.
- ט. הגמ' [י א] מבארת שרבי מאיר סובר מהפסוק 'אלה תעשו לה' במועדיכם' שהוקשו כל המועדים זה לזה, ולכן שעיר מוסף של יום הכיפורים ושעיר מוסף של ראש חדש מכפרים על אופן שלא היה ידיעה בתחילה והיה ידיעה בסוף, ועל אופן שלא היה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף, ועל טהור שאכל את הטמא (וראש חדש נקרא מועד דכתיב 'קרא עלי מועד לשבר בחורי').
- י. הגמ' מבארת שרבי ישמעאל סובר שבאופן שלא היה ידיעה בתחילה והיה ידיעה בסוף חייב קרבן עולה ויורד (וכפי שהובא לעיל בסמוך), ולכן רבי ישמעאל סובר ששעיר מוסף של יום הכיפורים ושעיר מוסף של רגלים ושעיר מוסף של ראש חדש מכפרים על אופן שלא היה ידיעה בתחילה ולא היה ידיעה בסוף ועל טהור שאכל את הטמא, והגמ' מוסיפה שלפי רבי ישמעאל לומדים מהפסוק 'מלבד חטאת הכיפורים' שכמו ששעיר הפנימי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו כך שעיר המוסף מכפר על טומאת מקדש וקדשיו.
- יא. הגמ' [יג ב] מבארת שהמקור שהכהן אינו מתכפר בשעיר חטאת הפנימי דכתיב 'ולקח את שעיר החטאת אשר לעם', ובדברי הגמ' [יד א] מבואר שהידיעה על הפר של כהן והזאת דם הפר של כהן גדול מכפר על הכהנים אחד כנגד הכפרה של שעיר חטאת הפנימי ואחד כנגד הכפרה של שעיר מוסף של יום הכיפורים.
- יב. הגמ' מבארת שלמרות שנחלקו התנאים בביאור הכפרה של קרבן מוסף של יום הכיפורים ושל רגלים ושל ראש חדש [וכפי שהתבאר לעיל בסמוך], מ"מ כיון שכל השעירים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו אפשר להקריב קרבן של מוסף אחד כקרבן מוסף אחר.
- יג. הגמ' [כא א] מבארת שהמקור שהאיסור של השחתת הזקן נאמר רק בתער דכתיב 'ופאת זקנם לא יגלחו' וכתביב 'לא תשחית את פאת זקנך' ודורשים שהאיסור נאמר רק בתער שהוא 'גילוח שיש בו השחתה' והאיסור לא נאמר במספרים שהם דרך גילוח ואין בהם השחתה וכן האיסור לא נאמר במלקט ורהיטני שיש בהם השחתה ואינם דרך גילוח.
- יד. בדברי התוס' מבואר שהאיסור של הקפת הראש נאמר גם במספרים, משום שלא מקשים את האיסור של הקפת הראש לאיסור של השחתת הזקן, וממילא גם האיסור של הקפת נאמר גם במלקט ורהיטני [ע"פ גליון הש"ס].
- טו. תוס' מבארים שהמקור שהאיסור של הקפת הראש נאמר בין המקיף ובין על הניקף דכתיב 'לא תקיפו את פאת ראשכם', והמקור שהאיסור של השחתת הזקן נאמר בין על הניקף ובין על המקיף דכתיב 'וכהנים' ופאת זקנם לא יגלחו' ודורשים גזירה שווה 'פאת פאת' לישראל דכתיב 'לא תשחית את פאת זקנך'.
- טז. הגמ' בניזר [נו ב] מבארת שהמקור של רב אדא בר אבהו שבאופן שהמקיף בר חיובא והניקף לאו בר חיובא המקיף פטור משום שדורשים היקש בין המקיף לניקף שבאופן שהניקף פטור המקיף פטור, ותוס' בתירוץ הראשון סוברים שלרב אדא בר אבהו גם באופן שהמקיף לאו בר חיובא והניקף בר חיובא שניהם פטורים משום שדורשים היקש שבאופן שהמקיף פטור המקיף פטור, אמנם תוס' בתירוץ השני סוברים שלענין זה לא מקשים. תוס' בניזר [שם] נוקטים כדעת התוס' בתירוץ השני, ותוס' מוסיפים שעיקר הפסוק מדבר על הניקף וכפי שכתוב 'פאת ראשכם' ולכן ההיקש נאמר רק שבאופן שהניקף פטור המקיף פטור.

- דין המשחית את כל זקנו (וכן המקיף את כל ראשו) - לת"ק חייב על פאה ופאה בזקן מלקות, לרבי אליעזר חייב מלקות פעם אחת"ז.
- ה. **לאו הניתק לעשה** - לרבי יהודה אין לוקים עליו לרבי יעקב לוקים עליו"ח.
- ו. **לאו שאין בו מעשה** - לרבי יהודה לוקים עליו לרבי יעקב אין לוקים עליו.
- ז. **דיני התראת ספק** - לרבי יוחנן התראת ספק שמה התראה, ולריש לקיש התראת ספק לאו שמה התראה.
- ח. **חיוב מלקות בשבועה:**
 - בשבועה לשעבר - חייב"ט.
 - בשבועה להבא:
 - באופן שנשבע שלא יאכל ואכל - חייב משום שעבר על השבועה על ידי מעשה האכילה.
 - באופן שנשבע שיאכל ולא אכל:
 - לפי הצד שלא שאין בו מעשה אין לוקים עליו - פטור.
 - לפי הצד שלא שאין בו מעשה לוקים עליו:
 - לפי הצד ש'התראת ספק שמה התראה' - חייב.
 - לפי הצד ש'התראת ספק לאו שמה התראה' - פטור"כ.
- ט. **דין קציצת נגעים:**
 - נגע שהוא מהארבעה מראות שטמאים - חייב מלקות.
 - נגע שהוא לא מהארבעה מראות - אינו חייב מלקות"כא.

» הערות «

- תוס' בניזר [שם] דנים בדעת רב הונא באופן שגדול הקיף נכרי האם חייב ותוס' מצדדים שדורשים מהפסוק 'פאת ראשכם' שהאיסור הקפה נאמר רק על פאת הראש של ישראל ולא על פאת הראש של נכרי, ותוס' מסתפקים באופן שגדול הקיף אשה האם חייב.
- ובדברי התוס' בניזר [שם] מבואר עוד שלדעת רב הונא מותר לאשה להקיף גדול כיון שרב הונא סובר שכמו שאשה לא שייכת בדין 'ניקף' כך אשה לא שייכת בדין 'מקיף' (ולמרות שהאשה פטורה מ"מ האיש חייב) אמנם רב אדא בר אבהו חולק וסובר שלא מסתבר לפטור אשה מדין 'מקיף', ולכן אשה נחשבת 'בר חיובא' ואסור לאשה להקיף גדול, אמנם רב אדא בר אבהו סובר שמותר לאשה להקיף קטן כיון שהקטן אינו בר חיובא.
- י"ז תוס' מבארים שת"ק סובר ש'פאות' מחלקות ולכן נחשב שעבר על איסורים נפרדים וחייב על כל איסור ואיסור מלקות, ורבי אליעזר סובר ש'פאות' לא מחלקות ולכן נחשב שעבר על איסור אחד.
- תוס' מוסיפים שהמחלוקת של ת"ק ורבי אליעזר נאמרה באופן שהשחית כל זקנו בזה בבת אחת או באופן שהשחית את כל זקנו בזה אחר זה בתוך כדי דיבור אבל באופן שהשחית חלק מזקנו לאחר כדי דיבור לא חייב מלקות משום שיכול לומר ששכח את ההתראה, ותוס' מבארים שרבי אליעזר מודה שבאופן שהתרו בו בין כל פאה ופאה חייב מלקות על כל פאה ופאה משום שההתראה מחלקת. הריטב"א בסוגיין מביא פירוש נוסף שת"ק ורבי אליעזר נחלקו באופן שהתרו בו בין כל פאה ופאה, והריטב"א במכות [כ א] מוסיף שלפ"ז רבי אליעזר חולק על הדין שהובא במכות [שם ב] שנוזר שהיה שותה יין כל היום והתרו בו בין שתיה לשתיה חייב על כל שתיה ושתיה, ורבי אליעזר סובר שחייב מלקות אחד כיון שעבר על לאו אחד.
- י"ח המקור שנחלקו רבי יהודה ורבי יעקב בדין לאו הניתק לעשה הוא מדברי רש"י במכות [ד ב].
- י"ט בדברי הגמ' [כ ב - כ א] מבואר שרב דימי סובר שהמקור של האזהרה שאסור להשבע על דבר שידוע לאדם (כגון על עמוד של אבן שהוא של זהב) ועל דבר שאינו ידוע לאדם (כגון שאכלתי או שלא אכלתי) דכתיב 'לא תשא את שם ה' אלוהיך לשוא', ולרבי המקור של האזהרה שאסור להשבע על דבר שידוע לאדם (כגון על עמוד של אבן שהוא של זהב) דכתיב 'לא תשא את שם ה' אלוהיך לשוא' והמקור של האזהרה שאסור להשבע על דבר שאינו ידוע לאדם (כגון שאכלתי או שלא אכלתי) דכתיב 'לא תשבעו בשמי לשקר'.
- ובדברי הגמ' בסוגיין מבואר שאדם שנשבע שבועה לשעבר חייב מלקות ובדברי הגמ' מבואר שדין זה נאמר לא רק לדעת רבי יהודה שסובר שלא שאין בו מעשה לוקים עליו, אלא גם לדעת רבי יעקב שסובר שלא שאין בו מעשה אין לוקים עליו, דכתיב 'לא תשא את שם ה' אלוהיך לשוא כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא' ודורשים שיש חיוב מלקות בבית דין, (ותוס' מבארים שלדעת רב דימי אפשר ללמוד מפסוק זה בין שבועה על דבר שידוע לאדם ובין שבועה על דבר שאינו ידוע לאדם כיון ששניהם נלמדים מפסוק זה, וגם לדעת רבין שהמקור של האזהרה של שבועה באופן שידוע לאדם הוא מהפסוק 'לא תשבעו בשמי לשקר' מ"מ כיון שבדברות ראשונות כתוב 'לא תענה ברעך עד שקר' ובדברות אחרונות כתוב 'לא תענה ברעך עד שוא' דורשים ששבועת שוא ושבועת שקר שווים וממילא אפשר ללמוד מהפסוק 'כי לא ינקה ה' שיש חיוב מלקות גם באופן שנשבע על דבר שידוע לאדם, ורש"י סובר שלדעת רבין דורשים מכפילות הלשון 'לשוא' 'לשוא' שיש חיוב מלקות גם באופן שנשבע על דבר שאינו ידוע לאדם).
- כ' תוס' דנים באופן שהאדם נשבע לאכול את הככר וזרק את הככר לים האם נחשב התראת ודאי בשעה שזרק את הככר ותוס' מסיקים שנחשב התראת ספק, ובדברי התוס' מבואר שנחשב לאו שאין בו מעשה, והפני יהושע מקשה על דברי התוס' שנחשב קום ועשה כיון שזרק את הככר לים, ועיין מאירי שהביא שבדברי הירושלמי מבואר שנחשב לאו שיש בו מעשה, והמאירי כותב שבדברי הירושלמי משוברים כיון שהאדם עובר על הלאו בשב ואל תעשה בכך שאינו אוכל את הככר ולכן נחשב לאו שאין בו מעשה, והמעשה של הזריקה לים שמונע את האכילה הוא מעשה צדדי ולא נחשב שעובר על העבירה על ידי מעשה זו.
- כ"א הגמ' מבארת שהמקור של האיסור של קציצת נגעים דכתיב 'השמור בנגע הצרעת', ותוס' מבארים שהאיסור של קציצת נגעים נאמר לא רק בנגע טמא אלא גם בנגע שעמד בעיניו בשבוע ראשון ושני שהוא טהור או בנגע שכהה שהוא טהור.
- למרות ששיטת התוס' בסוגיין שאין איסור של קציצת נגעים בנגע שהוא לא מהארבעה מראות טהורים מ"מ רש"י בשבת [קלב ב] מבואר שיש איסור של קציצת נגעים גם בבקה שהוא לא מהארבעה מראות, ותוס' מוכיחים שאין איסור מדברי הגמ' בסוגיין, אמנם המנחת חינוך כותב בדעת רש"י שבדברי הגמ' נאמרו לפי ההור"א אבל למסקנת הגמ' שאין הכרח האיסור של קציצת נגעים נאמר גם בנגע שהוא לא מהארבעה מראות, והתוס' ר"ד בשבת תמה על רש"י שבוהק אינו נחשב 'נגע' וא"כ אין בו איסור של קציצת נגעים, (וראה עוד דעת הרמב"ם [צרעת י א] ודעת הרשב"א [שבת קלא א]).

י. דיני פדיון הבן:

- בשטרות - אי אפשר לפדות.
- בעבדים וקרקעות - לרבי ישמעאל ורבי אפשר לפדות לרבנן אי אפשר לפדות כב.

יא. דיני רציעה:

- לרבי - בכלי ברזל.
- לרבי יוסי בר יהודה - בכל הכלים, ולא רוצעים על ידי 'סם' כג.

יב. דיני סוטה - ראה הערה כד.

יג. דיני הוצאה בשבת מרשות לרשות:

- באופן שעשה עקירה והנחה - חייב.
- באופן שאדם אחד עשה עקירה ואדם אחר עשה הנחה - שניהם פטורים.

יד. דיני נגעים:

- סדר המראות לפי הלובן שבהם - א. שלג. ב. צמר. ג. סיד ההיכל. ד. קרום ביצה.
- מי נחשב אב ומי נחשב תולדה:
 - לת"ק:
 - בהרת - שלג, והתולדה סיד ההיכל.
 - שאת - צמר, והתולדה קרום ביצה כה.
 - לרבי עקיבא:
 - לרש"י:
 - בהרת - שלג.
 - שאת - צמר, והתולדות סיד ההיכל, וקרום ביצה כו.

הערות

כב הגמ' מבארת שלמרות שרבי ישמעאל ורבי סוברים שבאופן שיש כלל ולאחריו פרט ולאחריו כלל דורשים 'כלל ופרט וכלל' [וכפי שהתבאר לעיל הערה א], מ"מ באופן שיש שני כללים שסמוכים זה לזה ולאחריהם פרט דורשים 'ריבוי ומיעוט וריבוי' ולכן בפדיון הבן שכתוב 'ופדיוו מנן חדש' כלל, 'תפדה' כלל, 'בערכך כסף חמשת שקלים' פרט אפשר לפדות בכל דבר חוץ מושרי, אמנם רבנן סוברים שאפילו באופן שיש שני כללים שסמוכים זה לזה ולאחריהם פרט דורשים 'כלל ופרט וכלל' ולכן אפשר לפדות בכל דבר חוץ מעבדים שטרות וקרקעות.

תוס' מקשים מדוע רבי ישמעאל שמנה י"ג מידות שהתורה נדרשת בהם לא מנה כלל נוסף שבאופן שיש שני כללים שסמוכים זה לזה דורשים בצורה של ריבוי מיעוט וריבוי, ותוס' נשארים בקושיא ומבאר בדברי התוס' שאפשר להקשות מרבי ישמעאל על תנא דבי רבי ישמעאל וכן כתבו התוס' בפסחים [ה א], והחתם סופר מתרץ שרבי ישמעאל מנה י"ג מידות שקיבל מרבתינו אבל כלל זה של שני כללים שסמוכים זה לזה לא שמע מרבתינו אלא חכמים אמרו כך מדעתם.

כג הגמ' מבארת שהמקור של רבי שרועים בכלי ברזל דכתיב 'ולקחת' כלל 'מרצע' פרט 'באזנו ובדלת' כלל ולכן דורשים 'כעין הפרט' שהוא כלי של ברזל, אמנם רבי יוסי בר יהודה דורש 'ריבוי מיעוט וריבוי' ולכן דורשים לרבות כל הכלים וממעטים 'סם'.

כד הגמ' מבארת שכמו שרבי דורש מהלשון 'ונעלם' שהיה ידיעת בית רבו בתחילה כך דורשים מהלשון 'ונעלם' שנאמר לענין סוטה שהיה ידיעה במקצת בתחילה, אבל באופן שהיה לו ידיעה גמורה בתחילה אינו יכול להשקות את האשה.

רש"י מבאר שהגמ' נקטה שלפי הצד שכוונת הלשון 'ונעלם' הוא שהיה לבעל ידיעה גמורה ע"כ הכוונה שהבעל ידע ולאחר מכן שכח ובא עליה ולאחר מכן חזר ושכח ולכן אינו יכול להשקות את האשה אבל לפי הצד שהכוונה 'ונעלם' שהיה לבעל ידיעה במקצת אין הכרח שהבעל בא על האשה ולכן הבעל מנוקה מעון והמים בודקים את האשה [ע"פ תוספות הרא"ש].

תוס' מבארים שהגמ' נקטה שלפי הצד שכוונת הלשון 'ונעלם' הוא שהיה לבעל ידיעה גמורה שהאשה נסתרה ולאחר מכן הבעל שכח ולאחר מכן הבעל חזר ונזכר שהאשה נסתרה המים לא בודקים את האשה כיון ששכחת הבעל מוכיחה שהבעל אינו מקפיד על כך ונחשב 'אינו מנוקה מעון' אבל לפי הצד שהיה לבעל ידיעה במקצת הכוונה שידע שסוטה אסורה לבעלה המים בודקים את האשה כיון שלא מדובר באופן שהבעל שכח את הסתירה.

כה הגמ' מבארת שדורשים מהפסוק 'שאת או ספחת או בהרת' שיש ארבעה מראות נגעים, והכוונה בהרת הוא למראה הלבן ביותר דכתיב 'ואם בהרת לבנה היא' והכוונה 'שאת' למראה פחות לבן, והכוונה 'ספחת' הוא לתולדה, ולדעת רבי זירא המקור שיש תולדה גם לבהרת וגם לשאת הוא מגזירה שווה 'לבנה לבנה' ולפי הברייתא המקור הוא מכך שהתורה כתבה 'ספחת' בין ה'שאת' ל'בהרת' ללמד שיש תולדה לזה ולזה.

תוס' מבארים שת"ק בסוגיין סובר כדעת ת"ק במשנה בנגעים [א א] שהשאת הוא צמר והתולדה הוא קרום ביצה, ולכן סדר המראות לפי הלובן שלהם הוא א. שלג. ב. צמר. ג. סיד ההיכל. ד. קרום ביצה. אבל רבי מאיר במשנה בנגעים [שם] סובר שהשאת הוא קרום ביצה, והתולדה שלו הוא צמר, ולפי דעת רבי מאיר יוצא בסדר המראות הוא: א. שלג. ב. קרום ביצה. ג. סיד ההיכל. ד. צמר. ותוס' מבארים שרבי מאיר מדבר בצמר שאינו בן יומו ולכן הוא פחות לבן מסיד ההיכל, אבל ת"ק מדבר על צמר לבן בן יומו והוא יותר לבן מסיד ההיכל.

כו רש"י מבאר שרבי עקיבא דורש מהפסוק 'ולשאת ולספחת ולבהרת' שיש תולדה רק לשאת ואין תולדה לבהרת, ורבי עקיבא סובר שיש שני תולדות לשאת סיד ההיכל וקרום ביצה. הר"ן מבאר שההכרח שיש שני תולדות לשאת הוא מכך שהתורה טיהרה 'בהק' ומשמע שמראה שהוא יותר לבן מבהק טמא ובכלל זה סיד ההיכל וקרום ביצה. בדברי הגמ' מבואר שרבי עקיבא לא חולק על ת"ק בסדר המראות לפי הלובן שלהם אלא חולק רק שסיד ההיכל נחשב תולדה של שאת ולא של בהרת.

• לתוס' - סובר כת"ק.

- באופן שיש חצי נגע ממראה אחד וחצי נגע ממראה אחר האם מצטרפים זה לזה:
 - לחכמים - שלג וצמר מצטרפים, שלג וסיד ההיכל מצטרפים, וצמר וקרום ביצה מצטרפים^{כז}.
 - לרבי עקיבא - שלג וצמר מצטרפים, צמר וסיד ההיכל מצטרפים, צמר וקרום ביצה מצטרפים^{כח}.

טו. ביאור המקור של האזהרה והעונש של טמא שאכל קדש או שנכנס למקדש במזיד ראה במסכת מכות [דף טז ב].

טז. דין טמא שאכל קדש במזיד:

- באופן שאכל קדשי מזבח:
 - באופן שאכל דבר שנאכל - חייב כרת.
 - באופן שאכל דבר שאינו נאכל - לת"ק חייב כרת לרבי שמעון אינו חייב כרת.
- באופן שאכל קדשי בדק הבית - אינו חייב כרת^{כט}.

לע"נ א"מ הר"ר יהודה ב"ר יעקב צבי זצ"ל

ניתן להשיג במייל B0527147396@gmail.com

הערות

כז. רש"י מבאר שת"ק סובר שהתורה כהנים דורש מהפסוק ששני האבות מצטרפים זה לזה ולכן שלג וצמר מצטרפים, בדברי התורה כהנים מבואר שדורשים זאת מהפסוק 'והיה בעור בשרו לנגע צרעת'. וכן כל מראה מצטרף על התולדה שלו ולא עם התולדה של מראה אחר, ושני התולדות לא מצטרפים זה עם זה, ולכן שלג וסיד ההיכל מצטרפים, וצמר וקרום ביצה מצטרפים.

כח. הגמ' מבארת שרבי עקיבא סובר ששני האבות מצטרפים זה לזה ולכן שלג וצמר מצטרפים, ורבי עקיבא סובר שמראה מצטרף עם מראה אחר שיותר לבן ממנו בדרגה אחת, ולא מצטרף עם מראה שיותר לבן ממנו בשתי דרגות, ולכן צמר וסיד ההיכל מצטרפים, סיד ההיכל וקרום ביצה מצטרפים, אמנם צמר וקרום ביצה מצטרפים למרות שיש ביניהם שתי דרגות דכתיב 'ולשאת ולספחת ולבהרת' ומשמע שספחת נטפלת לשאת ומצטרפת עמה, (ולדעת התוס' מוכח בדיון שצמר וסיד ההיכל מצטרפים שרבי עקיבא סובר שתולדה מצטרפת עם אב אחר, וכן מוכח בדיון סיד ההיכל וקרום ביצה מצטרפים ששתי תולדות של שני אבות מצטרפים, אבל לדעת רש"י אין הכרח לכך).

התבאר שהמקור של רבי עקיבא שצמר וקרום ביצה מצטרפים דכתיב 'ולשאת ולספחת ולבהרת' ולדעת רש"י לומדים מפסוק זה גם את עצם הדין שיש תולדה לשאת וגם שהתולדות מצטרפים לשאת, ולדעת התוס' לומדים את עצם הדין שיש תולדה מפסוק 'שאת או ספחת או בהרת' ובפסוק זה דורשים שיש תולדה לשאת ותולדה לבהרת, ומהפסוק 'ולשאת ולספחת ולבהרת' שהתולדה של השאת מצטרפת עם השאת למרות שהיא רחוקה בשתי דרגות ממנה.

כט. הגמ' מבארת שהתורה כתבה שלש פעמים חיוב כרת בטמא שאכל קדש במזיד: א. 'והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה'. ב. 'ונפש כי תגע בכל טמא בטמאת אדם או בבהמה טמאה או בכל שקץ טמא ואכל מבשר זבח השלמים אשר לה' ונכרתה הנפש ההוא מעמיה'. ג. 'אמר אלהים לדתכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מלפני אני ה''. והגמ' מבארת שדורשים משני פסוקים שיש חיוב כרת בכל קדשי מזבח ולא בקדשי בדק הבית (רש"י מבאר שבאופן שיש פרט וכלל רחוקים זה מזה דורשים שהפרט מגלה על הכלל שהכוונה קדשים הוא קדשי מזבח ולא קדשי בדק הבית, ותוס' מבארים שבאופן שיש פרט וכלל שמורחקים דורשים 'כעין הפרט' שהכוונה קדשים שיש להם מתירים ודורשים מהפסוק 'אשר הם מקדישים לי' לרבות גם קדשים שאין להם מתירים וממעטים קדשי בדק הבית), והפסוק השלישי לת"ק מרבה שיש חיוב כרת גם בטמא שאכל דבר שאינו נאכל (כגון עצים של מערכה או לבונה או קטורת), אמנם לרבי שמעון שאין חיוב כרת באופן שאכל דבר שאינו נאכל דורשים מהפסוק השלישי שיש חיוב כרת גם בטמא שאכל חטאות הפנימיות (כיון שהיה הו"א שלדעת רבי שמעון שסובר שאין פיגול בחטאות הפנימיות אין חיוב כרת בטמא בחטאות הפנימיות).

ראה מסכת סנהדרין [מו א] שנחלקו התנאים בביאור הפסוק 'וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אותו על עץ לא תלין נבלתו על העץ כי קללת אלקים תלוי' והכוונה 'קללת אלקים' הוא מגדף, ואם המיעוט היה סמוך לריבוי היינו דורשים שתולים מגדף ועובד עבודה זרה, וכיון שהמיעוט רחוק מהריבוי ולכן דורשים שתולים את כל חייבי סקילה, אמנם רבנן דורשים כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט ואם הפרט היה סמוך לכלל היינו דורשים שתולים רק מגדף, וכיון שהפרט רחוק מהכלל דורשים שתולים מגדף ועובד עבודה זרה, ולכן תוס' בסוגיין חולקים על רש"י וסוברים שלדעת רבנן בסוגיין שיש כלל ופרט שרחוקים זה מזה צריך ללמד 'כעין הפרט'.